

2020/2017(INI)

22.9.2020

MIŠLJENJE

Odbora za pravna pitanja

upućeno Odboru za kulturu i obrazovanje

o umjetnoj inteligenciji u obrazovnom, kulturnom i audiovizualnom sektoru
(2020/2017(INI))

Izvjestitelj za mišljenje: Angel Dzhambazki

PA_NonLeg

PRIJEDLOZI

Odbor za pravna pitanja poziva Odbor za kulturu i obrazovanje da kao nadležni odbor u prijedlog rezolucije koji će usvojiti uvrsti sljedeće prijedloge:

1. ističe stratešku važnost upotrebe umjetne inteligencije i povezanih tehnologija te naglašava da europski pristup u tom pogledu mora biti usmjeren na čovjeka kako bi umjetna inteligencija zaista postala sredstvo u službi ljudi i općeg dobra te doprinosila općem interesu građana, među ostalim u audiovizualnom, kulturnom i obrazovnom sektoru; ističe da umjetna inteligencija može imati ulogu u podupiranju stvaranja sadržaja u tim sektorima; ističe da umjetna inteligencija može imati ulogu u podupiranju stvaranja sadržaja u obrazovnom, kulturnom i audiovizualnom sektoru, zajedno s informativnim i obrazovnim platformama, uključujući popise raznih vrsta kulturnih predmeta i velik broj izvora podataka; skreće pozornost na rizike od povrede prava intelektualnog vlasništva pri kombiniranju umjetne inteligencije i raznih tehnologija s više izvora (dokumenti, fotografije, filmovi) radi poboljšanja načina na koji se ti podaci prikazuju, pretražuju i vizualiziraju; poziva na korištenje umjetne inteligencije kako bi se osigurala visoka razina zaštite prava intelektualnog vlasništva unutar trenutnog zakonodavnog okvira, primjerice upozoravanjem pojedinaca i poduzeća ako su u opasnosti da nenamjerno prekrše pravila ili pružanjem pomoći nositeljima prava intelektualnog vlasništva ako su pravila stvarno prekršena; stoga ističe važnost prikladnog europskog pravnog okvira za zaštitu prava intelektualnog vlasništva u vezi s korištenjem umjetne inteligencije;
2. naglašava da dosljedna integracija umjetne inteligencije u obrazovni sektor ima potencijal da pruži odgovor na neke od najvećih izazova u obrazovanju, da osmisli inovativne prakse podučavanja i učenja te da ubrza napredak prema postizanju ciljeva održivog razvoja kako bi se ispunili ciljevi Programa obrazovanja do 2030.;
3. ponovno ističe važnost pristupa kulturi za sve građane diljem Unije; u tom kontekstu naglašava važnost razmjene najboljih praksi među državama članicama, obrazovnim ustanovama, kulturnim institucijama te sličnim dionicima; nadalje smatra da je od ključne važnosti da se sredstva dostupna i na razini EU-a i na nacionalnoj razini iskoriste u najvećoj mogućoj mjeri kako bi se dodatno poboljšao pristup kulturi; naglašava da su mnogobrojne mogućnosti za pristup kulturi i da bi ih sve trebalo istražiti kako bi se pronašla najprikladnija opcija; ističe važnost usklađenosti s Ugovorom iz Marakeša;
4. poziva Komisiju da ostvari puni potencijal umjetne inteligencije u svrhu poboljšanja komunikacije s građanima, na primjer putem kulturnih i audiovizualnih internetskih platformi, informirajući građane o tome što se događa na razini donošenja odluka te sužavajući jaz između lokalne razine i razine EU-a te promičući socijalnu koheziju između građana EU-a;
5. ističe da su obrazovanje, kultura i audiovizualni sektor područja osjetljiva na upotrebu umjetne inteligencije i povezanih tehnologija jer imaju potencijal utjecati na naša društva i temeljna prava koja ona jamče; stoga smatra da bi se pri njihovom uvođenju, razvoju i upotrebi trebala poštovati pravno obvezujuća etička načela;

6. uviđa kako se umjetna inteligencija i povezane tehnologije mogu upotrebljavati u razvoju ili primjeni novih obrazovnih metoda, tj. učenja jezika, specijaliziranog učenja, općenito u akademskoj zajednici itd.; ističe važnost, ne samo upotrebe takvih tehnologija u obrazovne svrhe, nego i digitalne pismenosti te osviještenosti javnosti o njima; naglašava da je važno edukatorima, instruktorima i drugima pružiti odgovarajuće alate i znanja o umjetnoj inteligenciji i povezanim tehnologijama u pogledu njihova sadržaja, načina na koji se upotrebljavaju te kako ih koristiti kao alate na odgovarajući način i u skladu sa zakonom, kako bi se izbjegle povrede prava intelektualnog vlasništva; posebno ističe važnost digitalne pismenosti za osoblje koje radi u obrazovanju, kao i poboljšanja digitalne izobrazbe za starije osobe, s obzirom na to da su novije generacije već upoznate s tim tehnologijama jer su odrasli s njima;
7. naglašava da bi europska umjetna inteligencija trebala štititi i promicati temeljne vrijednosti naše Unije kao što su demokracija, neovisni i slobodni mediji te izvori informacija, kvalitetno obrazovanje, okolišna održivost, rodna ravnoteža te kulturna i jezična raznolikost;
8. poziva Komisiju, države članice i poslovnu zajednicu da aktivno i u potpunosti iskoriste potencijal umjetne inteligencije u pružanju činjenica i borbi protiv lažnih vijesti, dezinformacija, ksenofobije i rasizma na kulturnim i audiovizualnim internetskim platformama, izbjegavajući pritom cenzuru;
9. napominje da neovisnost kreativnog procesa otvara pitanja u vezi s vlasništvom nad pravima intelektualnog vlasništva; u tom pogledu smatra da tehnologijama umjetne inteligencije nije poželjno dodijeliti pravnu osobnost;
10. napominje da umjetna inteligencija može imati važnu ulogu u promicanju i zaštiti naše europske i nacionalne kulturne raznolikosti, posebno kad je audiovizualne internetske platforme koriste za promociju sadržaja potrošačima;
11. napominje da bi od umjetne inteligencije mogao imati koristi istraživački sektor, primjerice kroz ulogu prediktivne analitike u poboljšanju analize podataka, na primjer u pogledu stjecanja i kretanja kulturnih predmeta; ističe da je potrebno da EU poveća ulaganja i potakne partnerstva između industrije i akademske zajednice kako bi se ojačala istraživačka izvrsnost na europskoj razini;
12. napominje važnu ulogu koju neovisni mediji imaju u kulturi i svakodnevnom životu građana; naglašava da su lažni mediji temeljni problem jer se autorska prava i prava intelektualnog vlasništva općenito sustavno krše; poziva Komisiju da u suradnji s državama članicama nastavi raditi na podizanju svijesti o tom problemu te suzbijanju učinaka lažnih medija i temeljnih problema; nadalje, smatra da je važno razviti obrazovne strategije za poboljšanje digitalne pismenosti, posebno u tom pogledu;
13. konstatira da bi se softverom koji se temelji na umjetnoj inteligenciji, primjerice za prepoznavanja slika, mogla uvelike povećati sposobnost obrazovnih ustanova i nastavnika da pružaju i razvijaju moderne, inovativne i visokokvalitetne nastavne metode, poboljšaju digitalnu pismenost i e-vještine sveukupnog stanovništva, te omoguće fleksibilnije obrazovanje; smatra da bi se takve nastavne metode trebale svejedno ocijeniti u pogledu njihove pouzdanosti i točnosti te da bi se njima trebalo osigurati pravednost u obrazovanju, nediskriminaciju te sigurnost djece i maloljetnika u

obrazovnim ustanovama i kad u nastavi sudjeluju na daljinu; ističe važnost zakonodavstva o privatnosti i zaštiti podataka kako bi se zajamčila odgovarajuća zaštita osobnih podataka, posebno podataka o djeci, s pomoću transparentnih i pouzdanih izvora podataka kojima se poštuju prava intelektualnog vlasništva; smatra da je od ključne važnosti da se te tehnologije integriraju u postojeće sustave samo ako je zaštita temeljnih prava i privatnosti apsolutno zajamčena; međutim, ističe da se takav softver za prepoznavanje smije koristiti samo u obrazovne svrhe i da se ni u kojem slučaju ne smije koristiti za kontrolu pristupa ustanovama; u tom pogledu ističe ovisnost o vanjskim podacima i nekoliko pružatelja softvera koji dominiraju na tržištu; podsjeća da bi se tehnologije koje se nabavljaju javnim novcem trebale razvijati kao softveri otvorenog koda kako bi se omogućilo dijeljenje i ponovna uporaba resursa te bi trebale biti dostupne širom EU-a i povećati koristi i smanjiti javnu potrošnju, pridržavajući se pritom u potpunosti primjenjivog zakonodavstva, uključujući Direktivu (EU) 2019/790 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o autorskom pravu i srodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu¹;

14. konstatira da bi, kako bi upotreba umjetne inteligencije bila korisna za sektor obrazovanja i istraživanja, EU trebao promicati osposobljavanje u pogledu vještina budućnosti, uključujući etički i odgovoran pristup tehnologijama umjetne inteligencije; u tom kontekstu dodaje da takvo osposobljavanje ne bi trebalo biti ograničeno na učenike i studente u znanstvenim i tehničkim sektorima, koji su već upoznati s tim alatima, već se mora usmjeriti na najveći broj osoba, osobito među mlađim generacijama;
15. naglašava da je u tom pogledu ulaganje u istraživanje i inovacije u pogledu upotrebe i razvoja umjetne inteligencije te njezinih kulturnih, obrazovnih i audiovizualnih primjena od ključne važnosti; poziva Komisiju da pronade dodatna sredstva za promicanje istraživanja i inovacija u vezi s primjenama umjetne inteligencije u tim sektorima;
16. izražava veliku zabrinutost zbog toga što škole i ostali pružatelji usluga obrazovanja postaju sve više ovisni o uslugama obrazovne tehnologije, uključujući aplikacije umjetne inteligencije, koje nudi svega nekoliko dominantnih poduzeća, uglavnom sa sjedištem izvan EU-a;
17. ističe potrebu za osiguravanjem digitalne pismenosti i pismenosti povezane s umjetnom inteligencijom diljem EU-a, osobito razvojem mogućnosti izobrazbe nastavnika; ustraje u tome da bi upotreba tehnologija umjetne inteligencije u školama trebala doprinijeti smanjenju društvenog i regionalnog digitalnog jaza;
18. ističe da se pandemijska kriza bolesti COVID-19 može smatrati probnim razdobljem za razvoj i upotrebu digitalnih tehnologija i tehnologija povezanih s umjetnom inteligencijom u obrazovnom i kulturnom sektoru, što je vidljivo iz brojnih platformi za internetsku nastavu i internetskih alata za promicanje kulture koji se primjenjuju u državama članicama; stoga poziva Komisiju da uzme u obzir te primjere pri razmatranju zajedničkog pristupa EU-a povećanoj upotrebi takvih tehnoloških rješenja;
19. podsjeća na to da umjetna inteligencija može posebno dovesti u pitanje zaštitu podataka

---

¹ SL L 130, 17.5.2019., str. 92.

- i privatnost; zastupa pridržavanje načela utvrđena Općom uredbom o zaštiti podataka;
20. poziva Komisiju da pruži veću zaštitu osobnih podataka učenika i nastavnika u području obrazovanja;
  21. naglašava da je interakcija između umjetne inteligencije i kreativnih industrija složena i zahtijeva temeljitu evaluaciju; pozdravlja aktualnu studiju „Trendovi i napredak u umjetnoj inteligenciji – izazovi pred Okvirom o pravima intelektualnog vlasništva” te „Studiju o autorskim pravima i novim tehnologijama: upravljanje podacima o autorskim pravima i umjetna inteligencija”; naglašava važnost razjašnjavanja uvjete upotrebe sadržaja zaštićenog autorskim pravima kao ulaznih podataka (slika, glazbe, filmova, baza podataka itd.) te u proizvodnji kulturnih i audiovizualnih tvorevina koje tehnologije umjetne inteligencije samostalno kreiraju ili ih kreiraju ljudi uz pomoć tih tehnologija; poziva Komisiju da prouči utjecaj umjetne inteligencije na europske kreativne industrije; ponovno ističe važnost europskih podataka i pozdravlja izjave Komisije u tom pogledu te stavljanje umjetne inteligencije i povezanih tehnologija u sam vrh prioriteta;
  22. naglašava ulogu autorove osobnosti u izražavanju slobodnih i kreativnih odabira na kojima počiva originalnost djela²; naglašava važnost ograničenja i iznimaka od autorskih prava pri korištenju sadržaja kao unosa podataka, posebno u obrazovanju, istraživanju i u akademskoj zajednici, te u proizvodnji kulturnih i audiovizualnih proizvoda, uključujući sadržaj koji su izradili korisnici;
  23. naglašava da je interakcija između umjetne inteligencije i kreativnih industrija složena i zahtijeva temeljitu evaluaciju; smatra da treba razmotriti zaštitu tehničkih ili umjetničkih djela s pomoću umjetne inteligencije kako bi se potaknuo takav oblik stvaralaštva;
  24. naglašava da se u kontekstu podatkovnog gospodarstva može postići bolje upravljanje podacima o autorskim pravima u svrhu bolje naknade autorima i izvođačima, posebno u omogućavanju brze identifikacije autorstva i prava vlasništva nad sadržajem, čime se doprinosi smanjenju broja „djela siročadi”; nadalje ističe da bi se tehnološka rješenja umjetne inteligencije trebala upotrebljavati za poboljšanje infrastrukture podataka o autorskim pravima i međupovezanosti metapodataka u djelima, ali i za olakšavanje obveze transparentnosti iz članka 19. Direktive o autorskom pravu i srodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu za ažurirane, relevantne i sveobuhvatne informacije o iskorištavanju djela i izvedbi autora i izvođača, posebno u kontekstu nekoliko nositelja prava i složenih sustava licenciranja;
  25. naglašava da je potrebno raditi na najučinkovitijem načinu smanjenja pristranosti u sustavima umjetne inteligencije, u skladu s etičkim standardima i standardima nediskriminacije; ističe da bi skupovi podataka koji se upotrebljavaju za osposobljavanje umjetne inteligencije trebali biti što širi kako bi predstavljali društvo na najrelevantniji način, da bi rezultate trebalo preispitati kako bi se izbjegli svi oblici stereotipa, diskriminacije i pristranosti te da bi se, prema potrebi, umjetna inteligencija trebala iskoristiti za utvrđivanje i ispravljanje ljudske pristranosti tamo gdje bi do nje moglo doći; poziva Komisiju da potakne i olakša razmjenu strategija za smanjenje

---

² Sud Europske unije, SI i Brompton Bicycle Ltd protiv Chedech Get2Get, predmet C-833/18.

- pristranosti u pogledu podataka;
26. traži od Komisije da ocijeni utjecaj umjetne inteligencije i tehnologija povezanih s umjetnom inteligencijom na audiovizualni i kreativni sektor, posebno u vezi s autorstvom i povezanim pitanjima;
  27. poziva na to da se u Akcijskom planu za intelektualno vlasništvo koji je najavila Komisija osvrne na pitanje umjetne inteligencije i njezina učinka na kreativne industrije, uzimajući u obzir potrebu za postizanjem ravnoteže između zaštite prava intelektualnog vlasništva te promicanja obrazovanja, kulture i istraživanja; smatra da EU može biti predvodnik u stvaranju tehnologija umjetne inteligencije ako donese operativni regulatorni okvir i proaktivne javne politike, posebno u pogledu programa osposobljavanja i financijske potpore istraživanjima; traži od Komisije da ocijeni utjecaj prava intelektualnog vlasništva na istraživanje i razvoj umjetne inteligencije i povezanih tehnologija, kao i na audiovizualni i kreativni sektor, posebno u vezi s autorstvom, pravednom naknadom za autore i povezanim pitanjima;
  28. ističe buduću ulogu koju bi uključivanje tehnoloških alata temeljenih na umjetnoj inteligenciji trebalo imati u očuvanju i kontroli baštine te komunikaciji o njoj, kao i u povezanim istraživačkim projektima;
  29. ističe potrebu za uspostavljanjem ravnoteže između, s jedne strane, razvoja sustavâ umjetne inteligencije i njihove uporabe u obrazovnom, kulturnom i audiovizualnom sektoru te, s druge strane, mjera za zaštitu konkurencije i tržišne konkurentnosti za poduzeća u području umjetne inteligencije u tim sektorima; u tom pogledu naglašava potrebu za poticanjem poduzeća da ulažu u inovacije sustava umjetne inteligencije koji se upotrebljavaju u tim sektorima, osiguravajući pritom da poduzeća koja pružaju njihovu primjenu ne ostvare tržišni monopol;
  30. naglašava da upotreba umjetne inteligencije i povezanih tehnologija ni u kojem slučaju ne može postati stvarnost bez ljudskog nadzora; ponovno ističe važnost temeljnih prava i sveobuhvatne nadređenosti zakonodavstva o zaštiti podataka i privatnosti, što je ključno kada je riječ o takvim tehnologijama;
  31. traži od Komisije da procijeni učinak umjetne inteligencije i tehnologija povezanih s umjetnom inteligencijom na stvaranje novih audiovizualnih djela poput uvjerljivih krivotvorenih sadržaja (engl. deep fakes) te da utvrdi odgovarajuće pravne posljedice povezane s njihovim stvaranjem, produkcijom ili distribucijom u zlonamjerne svrhe;
  32. napominje da bi automatizacija i razvoj umjetne inteligencije mogli predstavljati prijetnju zapošljavanju i ponovno ističe prioritet zadržavanja radnih mjesta, posebno u obrazovnom, kulturnom i kreativnom sektoru;
  33. poziva Komisiju da u suradnji s državama članicama pokrene plan obrazovanja o digitalnoj pismenosti i pismenosti u području umjetne inteligencije na razini EU-a, s posebnim naglaskom na učenicima i mladima;
  34. poziva Komisiju da razmotri pravne aspekte rezultata dobivenih korištenjem tehnologija umjetne inteligencije, kao i kulturnog sadržaja nastalog upotrebom umjetne inteligencije i povezanih tehnologija; smatra da je važno podržati proizvodnju kulturnog sadržaja;

međutim, ponovno ističe važnost zaštite jedinstvenog Unijinog okvira prava intelektualnog vlasništva i da bi se sve promjene trebale provesti uz potrebnu dužnu pažnju kako se ne bi narušila osjetljiva ravnoteža; poziva Komisiju da provede detaljnu evaluaciju u pogledu moguće pravne osobnosti sadržaja proizvedenih umjetnom inteligencijom, kao i primjene prava intelektualnog vlasništva na sadržaje stvorene umjetnom inteligencijom, uključujući sadržaje stvorene upotrebom alata umjetne inteligencije;

35. poziva Komisiju da utvrdi zahtjeve za javnu nabavu i uvođenje umjetne inteligencije i povezanih tehnologija od strane tijela javnog sektora EU-a kako bi se osigurala usklađenost s pravom Unije i temeljnim pravima; ističe dodanu vrijednost instrumenata kao što su javna savjetovanja i procjene učinka koje treba provesti prije nabave ili uvođenja sustava umjetne inteligencije, kako je preporučeno u izvješću posebnog izvjestitelja Opće skupštine UN-a o umjetnoj inteligenciji i njezinu utjecaju na slobodu mišljenja i izražavanja³;
36. poziva Komisiju da uspostavi pravila kojima će se zajamčiti stvarna interoperabilnost podataka kako bi sadržaj kupljen na platformi bio dostupan u okviru bilo kojeg digitalnog alata, bez obzira na njegovu robnu marku;
37. naglašava da se izazovi koji proizlaze iz upotrebe umjetne inteligencije i povezanih tehnologija mogu prevladati samo uspostavom obveza u pogledu kvalitete podataka, transparentnosti i zahtjeva za nadzor kako bi se javnosti i nadležnim tijelima omogućilo da ocijene usklađenost s pravom Unije i temeljnim pravima; iščekuje prijedloge Komisije nakon njezine komunikacije o Europskoj strategiji za podatke⁴ u pogledu razmjene i objedinjavanja skupova podataka;
38. osim toga, poziva Komisiju da u bliskoj suradnji s državama članicama i relevantnim dionicima razmotri razvoj mehanizama provjere ili sustava za izdavače, autore, stvaratelje itd. kako bi im se pomoglo u provjeri sadržaja kojim se mogu koristiti i kako bi se lakše utvrdilo što je zaštićeno zakonodavstvom o pravima intelektualnog vlasništva.

---

³ Izvješće posebnog izvjestitelja UN-a o promicanju i zaštiti prava na slobodu mišljenja i izražavanja, <https://undocs.org/A/73/348>

⁴ COM(2020) 66 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0066>

INFORMACIJE O USVAJANJU U ODBORU KOJI DAJE MIŠLJENJE

Datum usvajanja	10.9.2020
Rezultat konačnog glasovanja	+: 22 -: 2 0: 1
Zastupnici nazočni na konačnom glasovanju	Manon Aubry, Gunnar Beck, Geoffroy Didier, Angel Dzhambazki, Ibán García Del Blanco, Jean-Paul Garraud, Esteban González Pons, Mislav Kolakušić, Gilles Lebreton, Karen Melchior, Jiří Pospíšil, Franco Roberti, Marcos Ros Sempere, Liesje Schreinemacher, Stéphane Séjourné, Raffaele Stancanelli, Marie Toussaint, Adrián Vázquez Lázara, Axel Voss, Marion Walsmann, Tiemo Wölken, Lara Wolters, Javier Zarzalejos
Zamjenici nazočni na konačnom glasovanju	Heidi Hautala, Emil Radev

POIMENIČNO KONAČNO GLASOVANJE U ODBORU KOJI DAJE MIŠLJENJE

22	+
EPP	Geoffroy Didier, Esteban González Pons, Jiří Pospíšil, Emil Radev, Axel Voss, Marion Walsmann, Javier Zarzalejos
S&D	Ibán García Del Blanco, Franco Roberti, Marcos Ros Sempere, Tiemo Wölken, Lara Wolters
RENEW	Karen Melchior, Liesje Schreinemacher, Stéphane Séjourné, Adrián Vázquez Lázara
ID	Gunnar Beck, Jean-Paul Garraud, Gilles Lebreton
ECR	Angel Dzhambazki, Raffaele Stancanelli
NI	Mislav Kolakušić

2	-
VERTS/ALE	Heidi Hautala, Marie Toussaint

1	0
GUE/NGL	Manon Aubry

Korišteni znakovi:

+ : za

- : protiv

0 : suzdržani